

1.5. Булган аймгийн эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн үзүүлэлтийн үнэлгээ

Аймгийн эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн 45 үзүүлэлтийн биелэлтийг 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар тооцож үзэхэд 91.2 хувьтай байна. Үүнээс эдийн засгийн хөгжлийн үзүүлэлт 90.2 хувь, нийгмийн хөгжлийн үзүүлэлт 92.1 хувьтай тус тус хэрэгжжээ. Энэхүү үзүүлэлтүүдийн биелэлтийг аймгийн Статистикийн хэлтэс болон холбогдох байгууллагуудаас авч үнэллээ. (Хүснэгт 5)

Хүснэгт 5. Эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн үзүүлэлт

№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь үзүүлэлт	Зорилто т түвшин	Гүйцэтгэл	Хувь	Эх сурвалж
			2020	2023			
ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХӨГЖЛИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ							
1	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	сая төгрөг	399,410.8	437,000.0	586,600.0	100	СХ
2	Нэг хүнд ноогдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	сая төгрөг	6.5	7.0	9.5	100	СХ
3	Төсвийн орлого	сая төгрөг	69,676.2	70,000.0	76,129.6	100	СТС Х
4	Төсвийн зардал	сая төгрөг	64,455.7	69,500.0	68,379.6	100	СТС Х
5	Төсвийн тэнцэл		5,220.4	500.0	7,750.0	100	СТС Х
6	Жижиг дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн эргэн төлөлтийн хувь	хувь	97.2	100	90.0	90.0	ХХААГ
7	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн эргэн төлөлтийн хувь	хувь	66.1	75.0	76.0	100	ХХҮГ
8	Ажилгүйдлийн түвшин	хувь	12.2	8.5	5.5	100	ХХҮГ
9	Ажиллах хүчний оролцооны хувь	хувь	60.5	63.5	66.3	100	ХХҮГ
10	Эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдсан иргэдийн нийт хүн амд эзлэх хувь	хувь	87.3	89.5	84.4	94.3	ЭМДХ
11	Эдийн засгийн идэвхтэй хүн ам /ажиллах хүч/-ын нийгмийн даатгалд эзлэх хувь	хувь	65.6	72.0	44.4	70.0	НДГ
12	Шинээр бий болгосон байнгын ажлын байрны тоо	тоо	198	350	474	100	ХХҮГ

13	Хэрэглээний үнийн индекс	индекс	1.8	2.5	8.0	30.0	СХ
14	Малын тоо	мянган толгой	3395.7	3200.0	3600.0	70.0	СХ
15	Хураан авсан үр тариа	мянган тонн	47.4	53.1	54.5	100	ХХААГ
16	Хураан авсан малын тэжээл бусад	мянган тонн	8.0	9.5	17.3	100	ХХААГ
17	Хураан авсан хүнсний ногоо	мянган тонн	1.9	2.1	2.4	100	ХХААГ
18	Хүлээн авах гадаад жуулчдын тоо	тоо	7000	13000	10860.0	70.0	БОАЖГ
19	Идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгж, байгууллагын тоо	тоо	1239	1300	964	70.0	СХ
20	Инженерийн бүрэн хангамжтай орон сууцаар хангагдсан өрхийн нийт өрхөд эзлэх хувь	хувь	2.5	2.8	4.3	100	ГХБХБ Г
21	Цахилгаан эрчим хүчээр хангагдсан хүн амын эзлэх хувь	хувь	98.5	98.8	99.0	100	ЭБЦД С
НИЙГМИЙН ХӨГЖЛИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ							
22	Хүн амын дундаж наслалт	тоо	73.5	73.8	74.4	100	ЭМГ
23	Хүний хөгжлийн индекс	индекс	0.677 /2019/	0.685	0.718	100	СХ
24	Жендерийн тэгш бус байдлын индекс	индекс	0.821	0.821	0.700	100	ХХҮГ
25	Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг	тоо	350	300	392	70.0	ЦГ
26	Иргэдэд учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлтийн түвшин	хувь	54.0	58.0	32.3	70.0	ЦГ
27	PM2.5 тоосонцорын жилийн дундаж агууламж	м кг/м3	-	-	-		УЦУ ОШТ
28	PM10 тоосонцорын жилийн дундаж агууламж	м кг/м4	-	-	-		УЦУ ОШТ
29	Ойгоор бүрхэгдсэн талбайн эзлэх хувь	хувь	39.4	39.7	39.7	100	БОАЖГ
30	Дахин боловсруулах хог хаягдлын эзлэх хувь	хувь	5	12.5	11.5	86.7	БОАЖГ

31	Хот суурин газрын тогтмол цуглуулж, шаардлага хангасан байдлаар устгах хог хаягдлын эзлэх хувь	хувь	70.0	77.5	70.0	70.0	БОАЖГ
32	100000 амьд төрөлтөд ногдох эхийн эндэгдлийн түвшин	промилль	0	0	0	100	ЭМГ
33	1000 амьд төрөлтөд ногдох нялхсын эндэгдлийн түвшин	промилль	16.2	16.0	18.3	70.0	ЭМГ
34	10000 хүн амд вируст гепатитын өвчлөл	тоо	1	1	0.2	100	ЭМГ
35	Тухайн жилийн товлот дархлаажуулалтад хамрагдсан хүүхдийн эзлэх хувь	хувь	94.0	95.5	94.7	90.0	ЭМГ
36	Артерийн даралт ихсэх өвчний эрт илрүүлгийн хамралтын хувь	хувь	77.2	80.0	100.2	100	ЭМГ
37	Чихрийн шижин өвчний үеийн эрт илрүүлгийн хамралтын хувь	хувь	76.7	79.0	95.0	100	ЭМГ
38	Хорт хавдрын эрт илрүүлгийн хамралтын хувь	хувь	70.5	76.0	81.0	100	ЭМГ
39	Сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалтын цэвэр жин	хувь	59.3	63.9	66.7	100	БШУГ
40	Суурь боловсролын хамран сургалтын цэвэр жин	хувь	86	89.6	87.0	70.0	БШУГ
41	Цэцэрлэгийн бүлгийн нэг багшид ногдох хүүхдийн тоо	тоо	30	26.2	26	100	БШУГ
42	Бага ангийн нэг багшид ногдох хүүхдийн тоо	тоо	25-28	25	23	100	БШУГ
43	Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дундаж оноо	тоо	474	500	505	100	БШУГ
44	Оюутан цэрэг сургалтад хамрагдах суралцагчдын тоо	тоо	0	10	10	100	ЦШ

45	Төрийн цахим үйлчилгээний тоо	тоо	383	450	461	100	ТЗУХ
Дундаж						91.2	

Аймгийн ДНБ 586.6 тэрбум төгрөгт хүрч, 2020 оны суурь түвшинтэй харьцуулахад 46.8 хувиар өсөж, 2023 оны зорилтод түвшиндээ хүрсэн байна.

Аймгийн орон нутгийн төсвийн орлого 76.1 тэрбум төгрөгт хүрч, зорилтот түвшнээ хангасан бол бүх төр, төсвийн байгууллагууд батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу үр ашигтай зарцуулсан.

Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх сангийн эргэн төлөлт 90.0 хувьтай байна. Энэ нь аймгийн хэмжээнд Жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих сангаас 20 төсөл дэмжлэг авснаас 5 төсөл хэвийн, 5 төсөл хэвийн бус, 2 төсөл хугацаа хэтэрсэн, 2 төсөл эргэлзээтэй, 6 төсөл муу зээлийн ангилалд байна.

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн зээл төлөлт 76.6 хувь, ажилгүйдлийн түвшин 5.5 хувьд хүрч 2023 оны зорилтот түвшиндээ тус тус хүрсэн байна.

2023 онд 350 байнгын ажлын байр бий болгохоор төлөвлөж, 474 байнгын ажлын байр бий болжээ.

Эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдсан иргэдийн нийт хүн амд эзлэх хувь өмнөх оноос 5.1 пунктээр, эдийн засгийн идэвхтэй хүн амын нийгмийн даатгалд эзлэх хувь өмнөх оноос 27.6 пунктээр тус тус буурсан нь эрүүл мэндийн даатгалын хууль шинэчлэгдсэнээр эрүүл мэндийн даатгалыг 2019 оноос хойш нөхөн төлүүлэх шаардлагыг тавьж эхэлсэн. Үүнээс шалтгаалан ажилгүй, зорилтот бүлгийн, сайн дураар эрүүл мэндийн даатгал төлдөг иргэд нөхөн төлөлт болон тухайн жилийн төлөлтийг хийх боломжгүй болж хувь нь буурсан байна.

Хэрэглээний үнийн индекс 8 хувьтай гарч, зорилтот түвшнээсээ 5.5 пунктээр нэмэгдсэн нь бензиний үнэ өсөж, өргөн хэрэглээний барааны үнэ 2 дахин нэмэгдсэн нь нөлөөлжээ.

2023 оны жилийн эцэст 3600.0 мянган толгой мал тоолуулсан нь өмнөх оноос малын тоо буурсан үзүүлэлттэй боловч, зорилтод түвшиндээ хүрч чадаагүй байна. Учир нь малчид малаа эдийн засгийн эргэлтэд оруулахаас илүү малын тоон дээрээ ач холбогдол өгч байгаатай холбоотой байна. Цаашид малыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулж, мах, махан бүтээгдэхүүний экспортыг нэмэгдүүлэх шаардлагатай байна.

Хөдөө аж ахуйн чиглэлээр хураан авсан үр тариа, малын тэжээл бусад таримал, хураан авсан хүнсний ногооны хэмжээ зорилтот түвшнээ 100 хувь хангасан байна.

Идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгжийн тоо 964-т хүрсэн байна. Ковид-19 цар тахлын улмаас үүдэлтэй аж ахуйн нэгжүүд үүд хаалгаа барьж, аймгийн хэмжээнд идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулдаг аж ахуйн нэгж, байгууллагын тоо өмнөх онуудаас буурсаар байгаа тул зорилтот түвшиндээ хүрч чадаагүй байна.

Инженерийн бүрэн хангамжтай орон сууцаар хангагдсан өрхийн нийт өрхөд эзлэх хувь 4.3 хувьд хүрсэн нь өмнөх оноос өсөж, зорилтод түвшиндээ хүрсэн байна. Мөн аймгийн хэмжээнд цахилгаан эрчим хүчээр хангагдсан хүн амын эзлэх хувь 99.0 хувьд хүрч зорилтот түвшиндээ хүрлээ.

Хүн амын дундаж наслалт 74.4, хүний хөгжлийн индекс 0.718 хүрч, зорилтод түвшнээ хангаж, өмнөх оноос тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна. Харин жендэрийн тэгш бус байдлын индексийг аймгийн хэмжээнд тооцоход учир дутагдалтай байгаа тул улсын хэмжээнд тооцсон 2022 оны үзүүлэлтийг авч үзлээ.

2023 онд бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоог бууруулахаар зорьсон ч зорилтот түвшиндээ хүрч чадаагүй байна. Мөн иргэдэд учирсан нөхөн төлүүлэлтийн түвшин буурсан үзүүлэлттэй байна. Байгаль орчны хамааралтай 2 үзүүлэлт зорилтот түвшиндээ хүрээгүй 70-86.7 хувийн хэрэгжилттэй байна.

Эрүүл мэндийн салбарын хувьд өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлгийн хамрагдалтыг нэмэгдүүлж, зорилтот түвшнийг давуулан биелүүлсэн байна.

Харин 1000 амьд төрөлтөд ногдох нялхсын эндэгдлийн түвшин өмнөх оноос өссөн нь эмнэлгийн орчин бус ахуйн орчинд нялхсын эндэгдэл гарсантай холбоотой байна.

Боловсролын салбарын суурь боловсролын хамран сургалтын цэвэр жин өмнөх оноосоо өссөн боловч, зорилтот түвшиндээ хүрч чадаагүй байна. Элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дундаж оноог дээшлүүлэх сургалт арга хэмжээ авсны үр дүнд зорилтот түвшнээс 5 оноогоор давуулан биелүүлсэн байна.

Аймгийн эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн үзүүлэлтийн хүрсэн түвшнийг зорилтот түвшинтэй харьцуулж дүгнэлээ.

Аймгийн эдийн засгийн хөгжлийн 21 үзүүлэлт, нийгмийн хөгжлийн 24 үзүүлэлт, нийт 45 үзүүлэлтийн биелэлт 91.2 хувьтай байна.

Нийт 45 үзүүлэлтийн 29 үзүүлэлт нь 2023 оны хүрэх түвшинд хүрч, 14 үзүүлэлт нь 30.0-94.3 хувиар биелсэн байна. Харин PM2.5 тоосонцорын жилийн дундаж агууламж, PM10 тоосонцорын жилийн дундаж агууламж гэсэн 2 үзүүлэлтийн биелэлтийг аймгаас гаргах боломжгүй байна.